

Poslední povel generála Bílého

Sepsali V. Kahan a V. Kašpar

Je konec října 1939 - Do úřadovny gestapa v Brně přichází mladá žena - Udává, že její milenec František Šmíd z brněnské Zbrojovky rozšiřuje ilegální letáky. - A zde vlastně začíná nejen historie smutně proslulého agenta B-105, ale i prvního velikého průlomu do všech našich odbojových sítí - Úder z Brna zasáhne také Prahu - Jeho obětí se stane i první velitel Obrany národa...

Náhoda už jednou posloužila gestapu. Tehdy, když došlo k neúmyslné výměně tiskového úředníka - důstojníka B17 ze Schmoranzovy sítě za štábního kapitána Menerta, z něhož se vyklubal konfident. Němci by dříve nebo později určitě přišli na stopu Schmoranzovy skupiny pro její poměrnou početnost a nedostatečnou konspiraci. Ale náhoda, která jim nahrála, uměli důkladně využít. Tak je tomu i koncem října v Brně: Jaké byly pohnutky mladé ženy, že udala svého milence, gestapo příliš nezajímají. Rozhodující je, že Kozlowski, vedoucí protikomunistického referátu na Moravě, zavěští "veliký případ" ... a sám se ho ujímá. Kozlowski je nebezpečný. Má důkladnou policejní přípravu, je chytrý a operativní. Rychle se rozhodne. Od Šmídovy milenky zná jeho adresu v Chrlicích. Předpokládá, že ilegální pracovník se bude zdržovat ve svém bytě jen ve dne. Proto se rozhodne provést akci v pravé poledne. Kozlowského doprovází do Chrlic jen jeden z jeho podřízených. Předpoklad se potvrdil: když zabouchají na dveře bytu, Šmíd ještě spí. Nikdo neotvírá - než gestapáci vylomí dveře do kuchyně, Šmíd ještě stačil spálit nějaký písemný materiál. První výslech nevede k ničemu, Šmíd zpočátku popírá příslušnost k nějaké ilegální organizaci. K večeru však při prvním zostřeném výslechu Šmíd už nabízí spolupráci a prohlašuje, že by mohl gestapu prokázat neocenitelné služby...

Když Šmíd začne mluvit, zjistí Kozlowski, že jeho "čich" ho nezklamal. Ten, který se stane agentem B-105 byl ještě v poledne před zatčením vedoucím ilegálního národního hnutí pracující mládeže v Brně. A z této funkce je i členem tajného Zemského národního výboru v Brně (ZNV), v němž jsou zastoupeny všechny odbojové složky, i komunisté a Obrana národa....

Příští B-105 vyradí gestapu nejen mládežnickou organizaci, ale všechno co ví o ZNV, o jeho složení i členech a také řadě odbojových skupin, zapojených na brněnskou centrálu. První vážný průlom do ilegální sítě na Moravě vede pak do Prahy - gestapo dává ihned sledovat všechny funkcionáře, o nichž Šmíd mluvil. Zvláštní pozornost věnují Němci dr. F. Richtrovi, který je zástupcem pražské centrály Politického ústředí pro Moravu. Kozlowského muž Zehetmayer ho zatýká těsně po té, co opouští byt jistého Vorlíčka v Praze, kde se konaly tajné schůzky PÚ... Současně udeří brněnské gestapo na další ilegální činitele, prozrazené Šmídem. Protože činnost dr. Richtra přesahuje rámec Moravy, nařizuje Berlín odevzdat jeho záležitost pražskému gestapu. Po Brně pak přichází úder i v Praze. V prosinci 1939 začne také v pražském okruhu PÚ a Obrany národa zatýkání. Šmíd nepřeháněl - jeho údaje mají pro gestapo obrovskou cenu. Německá bezpečnostní mašinérie se může rozjet najisto. Po Šmídovi promluví i další... Smyčka se začne utahovat také kolem prvního velitele Obrany národa generála Bílého.

Muž s heslem přichází do redakce

Je 14. prosince a do redakce Ozvěn přichází muž - chce mluvit se šéfredaktorkou. Pronese jen několik slov, heslo a smluvený signál. Mladá žena pochopí - její manžel musí okamžitě do ilegality. Hana Bílá spěchá domu: první velitel Obrany národa nesmi padnout do rukou Němců. Je nejvyšší čas: ještě téhož dne zatýká gestapo jedenáct důstojníků Obrany národa. A den na to, patnáctého, přijdou i pro generála. Sice nevědí, že je velitelem ON, ale to, co našli ve Varšavě a co naznačuje stopa, která vedla z Brna, je postačující...<>

Opustíme na chvíli prosincovou Prahu a vraťme se do října. Je krátce před skončením války proti Polsku a ve zvláštním Himmlerově vlaku, z něhož jsou řízeny bezpečnostní a zpravodajské operace, se nachází i muž s velkou budoucností - Schellenberg. Himmler ho žádá, aby tajná služba zvažila zajištění nových hranic. Schellenberg se činí. Sotva je Varšava obsazena německou armádou, přichází i on do města nad Vislou.

SCHEILENBEBG: "Využil jsem času, abych si prohlédl polskou špionážní službu. Proti veškerému očekávání našel jsem tam obsáhlé kartotéky o polské zpravodajské síti, Po mém návratu do Berlína se ihned přikročilo k zhodnocení špionážního materiálu ukořistěného ve Varšavě."

Němci ukořistí i zprávy, které posílal z Prahy do Varšavy polský vojenský přidělenec. I jeho hlášení o styku s generálem Bílým.

Generál píše v lesích

Pro sedmašedesátiletého velitele nastane těžkých jedenáct měsíců. Nejdřív se skrývá v Praze, pak tajně odchází do jižních Čech. Hájovny a myslivny v chlumecko-třeboňských lesích se stávají jeho úkrytem před gestapem.

Generálovi není lehké. Celá první garnitura vedení Obrany národa je po prvním průlomu rozbita. Tvrdé výslechy i práce konfidentů a zrádců přinesou gestapu téměř úplný obraz o tajné armádě. K 15. únoru 1940 už může pražské gestapo předložit K. H. Frankovi a Berlínu organizační schéma i se jmény vedoucích činitelů ON. Znají skoro všechno - od ústředí až po velitelství divizí, od Prahy přes Brno až do okresních měst. Později přijdou na řadu i vesnice... V prvním "pavouku" zatím gestapáci udávají jako velitele celé ON generála Neumanna, kteří uprchli do zahraničí.

Máme před sebou tenký sešit vázaný v hnědých deskách. Deník velitele, skrývajících se v ilegalitě v jižních Čechách. Člověka jímá ostych vypravit se na cestu do nitra člověka, který už nežije. Pevnou rukou a čistým písmem začíná generál Bílý 17. března 1940 psát o tom, co cítí, o čem uvažuje. Něžný dialog se vzdálenou ženou prolínají úvahy o budoucnosti země, starý muž pozoruje let racků, budící se české Jaro, píše o drobných starostech. Co na něj doléhá není hrozba gestapa, ale nečinnost...

Několik úryvků:

27. III.. K večeru jsem si vyšel pozorovat racky jak se ukládají k nočnímu klidu...

28. III. Minule mi inž. R. hlásil (inž. Reiman - spojka k ilegální KSČ - pozn. autorů), že naše org. jest snad až na několik málo členů zatčena, takže není možno zatím nějak doufat v nějakou práci. Proto si myslím, že bych mohl venku býti naší věci prospěšnější než zde v úplné nečinnosti... Taková dlouhá nečinnost v době, kdy se skutečně rozhoduje o bytí a nebytí čsl. národa není přece správná. Proto chci, miláčku můj, až sem přijede inž. R. něco rozhodnějšího podniknout. Jsem přesvědčen, že dnes více než kdykoliv jindy v našich dějinách naší národní existenci ohrožuje tak ohromné nebezpečí, že každý z nás se má i s nasazením života starat, aby toto nebezpečí bylo odvráceno. Neždaří-li se to, pak vidím další

národní budoucnost velmi černě. Proto Tě chci mítí vzdálenou nyní všech mých kroků, aby na Tebe ti ničemové nemohli!

29. III. Zdá se, že přijde nová reprisa zimy, včera zmizeli rackové a dnes celý den poletoval sníh. Prohlížel jsem si pole směrem k Chl., nová zima by je dorazila. Též zpěvné ptactvo dnes v lese úplně mlčelo...

Den po dnu píše starý muž, někdy však se celý týden nesvěří deníku. Jsou dny, kdy žije v napětí, kdy se musí stehovat z místa na místo. Nechce uvést dobré lidi, kteří ho skrývají, do neštěstí. V okolí se proslechne, že ve zdejších lesích se skrývá "nějaký plukovník", občas někdo i v hospodě utrousí slovo. A Němci mají uši nastraženy... Starý pán si občas vyjde do lesů na procházku, je opatrný, ale přece narazí na dvojici četníků na obchůzce, kteří rázně zasalutují starému civilistovi. Poznali bývalého zemského vojenského velitele...

Když v dubnu Hitler napadne Norsko a malý národ neváhá podstoupit i nerovný boj, píše generál: "Naši předloňští vedoucí měli by si vzít příklad jak se brání vlast a samostatnost u norského národa..." Voják nemůže zapomenout na Mnichov, nechce odpustit těm, kteří tehdy zradili...

I v ilegality má Bílý ještě spojení s Prahou. Ale nit, která ho spojovala s bývalými spolupracovníky, je stále tenčí a trhá se. v jednom z deníkových zápisů si povzdechne, že už mu zbývá jen "inženýr R.". Jeho "adjutanti" navazují kontakty, uvažuje se o tom, jak starého pána dostat do emigrace. Ale na Západě není zájem o jeho příchod. Bílý by se stal "venku služebně nejstarším z generálů, měl by nárok na přední místo a to by znamenalo těžkosti s Ingrem a jeho skupinou. Pravě na tyto případné "komplikace" upozorňuje Londýn ve vzkazu domů...

Londýnu už nemusejí hrozit žádné "komplikace" s Bílým, když Benešův kancléř J. Smutný 25. července 1942 bude tlumočit předsedovi branného výboru Státní rady J. Davidovi presidentovy názory na poměry mezi čs. důstojníky v Anglii. Podle dr. Beneše prý bylo 20 let málo, aby se důstojnický sbor zdemokratizoval. Jako jednotlivci jsou "snad z 95 % morálně bezvadní, ale celek je mravně slabý." Ale dejme slovo záznamu Smutného.

SMUTNÝ: "David potvrzuje, že se generál Bílý, šéf vojenského odboje doma, ho ptal na názor na Ingra, když ho chtěli poslat za hranice. David ho doporučil. Teď se mnou souhlasí, že jediný Ingr má politické aspirace a chtěl by vědomě hrát jednou doma politickou roli. Lituje, že nešel za hranice Bílý, jeden z nejlepších charakterů."

Byla to pozdní lítost.

Frank přichází na koberec

Čtvrtého dubna 1940 zasílá gestapo hlavnímu prokurátoru berlínského lidového soudu už zpracované materiály o "velezrádném úsilí Obrany národa v protektorátě Čechy a Morava". Německé soudy mohou začít svou krvavou práci...

Hitler má zatím také plné ruce práce, táhne na sever a na západ. Wehrmacht obsazuje celou západní Evropu. Když je dílo dokonáno, má vůdce více času i na protektorát. A dvacátého třetího září je povolán na koberec do říšského kancléřství protektor von Neurath i K. H. Frank. Spolu s nimi stojí před fýrerem i říšský ministr dr. Lammers a ministr justice dr. Gürtner. Vůdce zuří...

O dva dny později přijde do Prahy oficiální spis o výsledcích porady u Hitlera. Ale také Frank si sám udělá zápis. Po létech bude nalezen v jeho archívu.

FRANK: K procesu proti "Národní Obraně" uvedl führer toto: Je politováníhodné, že záležitost českých velezrádců vůbec přišla před německý soud. Bylo by bývalo lepší, kdyby se justice tímto případem vůbec nezabývala a bylo zavedeno jednodušší řízení, například exekuční komando SS by vyřídilo celou záležitost bez justice. V tom případě by byli při činu přichycení váleční zločinci studenou cestou vyřizeni a ani kohout by po nich nezakokřhal. Teď, kdy se musí vysoký německý soud zabývat těmito Čechy a musí dojít k rozsudku smrti, se v každém případě vyrobí mučedníci, lhotejně, zda budou považováni za velezrádce anebo bojovníky za svou národní věc proti německému národu. On si nepřeje vytvářet mučedníky, ale tito Češi musí umřít potichu, bez vyvolání pozorností. Proces má být po válce - v době oslav vítězství - a končit rozsudky smrti. Pak odsouzenec omilostní a buď je nechá deportovat na nějaký ostrov nebo do pevnostního vězení, tam mohou bez vyvolání pozornosti tiše usnout, Češi, a především česká mládež, nebudou pak mít žádnou možnost v těchto lidech, na které hledí jako na bojovníky za svobodu, zbožňovat mučedníky a nám předhazovat, že jsme byli příliš zbabělí je zastřelit a že jsme se schovali za justici, jejíž výrok bez toho Češi nikdy jako právo neuznají. Führer řekl doslovně: "Neseme právo na špičkách našich bajonetů" a můžeme v případě odporu, jak jsme to udělali v Polsku, pomocí SS komand odpor zlomit. Kam bychom přišli, kdybychom všechny vzbouřence v Polsku odevzdávali soudům." Führer si však nepřeje, aby nyní, po čas války, byly tyto procesy vedeny, protože v zahraničí by byly vykládány jenom jako projev německé slabosti. Když napříště přijde k novým zatýkáním příslušníků českého odbojového hnutí, bylo by nejlepší provést zastřelení na místě (an Ort und Stelle Erschiessungen vorzunehmen) a tyto publikovat k odstrašení pod titulkem "Pro odpor proti státní moci a proti Říši."

Pod záznamem je energický Frankův podpis. Z Hitlerovy kritiky si Frank vybral především to, co se mu zdálo být nejvhodnější pro postup vůči Čechům. Bodáky, střelení na místě, komanda SS. To bylo blízké linii Himmler-Heydrich-Frank. Oficiální protokol říšského protektora Neuratha totiž jen stručně zaznamenává, že procesy proti ON mají být do konce války odloženy, pak mají končit rozsudky smrti, protože vůdce si nepřeje vyrábět martyry v cizím národě, chce dát těmto Čechům milost a odsoudit je na doživotí...

Frankův záznam bude mít větší váhu. Přijde vhod, až místo Neuratha nastoupí Heydrich...

Generál: Psi, palte!

Když cesta na Londýn selhala, hledá se možnost jeho útěku do Sovětského svazu. Už dříve šly kontakty - od Bílého přes komunisty, ke Kurtu Konrádovi, který pracoval na Sovětském konsulátě. Na sovětské straně byl zájem. Ale 14. listopadu 1940, po 11 těžkých měsících ilegality byl generál zatčen gestapem...

Ještě deset měsíců bude v rukou Němců. Nemohou ho usvědčit, jen dokumenty z Varšavy mluví jednoznačně. Ale i ty generál odmítá. Jediné co z výpovědi dalších zatčených z okruhu Obrany národa mu mohou dokázat je to, že mluvil s uprchlým generálem Neumannem o organizaci odbojového hnutí a výstavbě "sabotážně teroristického aparátu". Takový je předběžný závěr gestapa z 18. května 1941 na spise, který nese záhlaví "Krajina - gen. Bílý". Generála uvádějí i v seznamu vyšetřovaných až na devátém místě...

Teprve 10. října 1941 předloží šéf pražského gestapa dr. Geschke Heydrichovi souhrnnou zprávu o českém odbojovém hnutí v letech 1939-41, v níž bude psáno: "Velení převzal nejdříve generál Bílý". Za jménem bude závorka a v ní... Ale nepředbíhejme událostem.

Pankráckou celu sdílí Bílý se dvěma komunisty. Mají o čem mluvit a generál o čem přemýšlet. Zejména když Sovětský svaz je už ve válce.

Pak přijde osudná sobota, 27. září 1941. Na pražský hrad přichází Neuratha vystřídat Heydrich. Nastal čas SS komand... Eliáš je zatčen, je vyhlášeno stanné právo. Generál Bílý je odsouzen k trestu smrti. Jeho jméno je na prvním místě dlouhého seznamu.

Na svatého Václava po dvanácté hodině začali na Pankráci pracovat na hrubých bednách - rakvích. Po druhé hodině odvázejí první skupinu do ruzyňských kasáren. Pak už jim devětašedesátiletý generál stojí tváří v tvář. Poslední slova a jeden povel: Ať žije svobodné Československo! PSI, PALTE!

Poslední generálův povel. První heydrichiáda začíná...